

Beszélgetés Gerhardt Steinerrel,

a Német Demokratikus Köztársaság Könyvtárügyi Tanácsa tagjával

Világosszöke, harmincöt év körüli férfi. Szállodái szobája zsúfolva könyvekkel, nyomtatványokkal, szótárakkal. Az asztalon új kiadású Petöfi-kötet. Rövid, párhetes ittléte alatt mintegy 200 Petöfi-versnek a nyersfordítását szeretné elkészíteni.

Amint megtudja, hogy »A Könyvtáros«-tól jöttem, örömmel üdvözl, s mindjárt közli, hogy a »Der Bibliothekar«-nak ő is munkatársa, mintegy 20—25 szakcikket írt az utóbbi években. Igen, nagyon érdekli őt a fővárosi könyvtári szervezet.

Amikor a Szabó Ervin Könyvtár központjának kapuján belépünk, mindjárt szemébe ötlük a fővárosi könyvtárhálózat ötletes hirdetése. Előveszi noteszét, felírja. Azontúl is fáradhatatlanul jegyvez, minden jó tapasztalatot szeretne magával vinni. Lelkesen, megállíthatatlanul beszél a német demokratikus könyvtárügyről.

*

Első kérdésünk: milyen a berlini városi könyvtári szervezet?

— Van egy központi Városi Könyvtár és vannak »fiókok«. A központi könyvtár minden szépirodalmi és minden ismeretterjesztő művet beszerz. A fiókokban szépirodalmi és csak az általános jellegű ismeretterjesztő művek található. Kerületenként van egy »kerületi központi könyvtár«, e köré csoportosulnak a kisebb kerületi könyvtárak. Ezenkívül minden kerületben létesítettünk »áruházi könyvtárakat«, »utcsarkai könyvtárakat«, hogy a lakosság könnyen hozzájuthasson a könyvhöz. Olyan helyeken vannak ezek, ahol sok ember megfordul. A nagyobb kerületi könyvtárakban általában három részleg működik: 1. felnőtt, 2. gyerekek, 3. zenei részleg. A zenei könyvtárrészlegekben kottatár és zenei szakirodalom található. A nagyobbakban hangszerek is kölcsönözhetőek (helyben), s az olvasó mindjárt »kipróbálhatja« a kottát. Rövidesen hanglemeztárt is létesítünk ezekben a részlegekben.

A kerületi könyvtárak önálló beszerzők, önálló gazdálkodásúak?

— A kerületi központi könyvtár szerzi be a könyveket a többi kerületi könyvtárnak is. De a beszerzést decentralizáljuk majd. Nálunk is megalakult a »Könyvtárellátó«-bolt. Ennek a boltnak külön könyvkötési részlege van, ahol a könyvtárak által megrendelt könyveket »könyvtári kötés«-be kötik. Ez nagyon erős, sarkos kötés s a fedőlapot különleges »plastic-vászonnal« borítják, amit — piszkolás esetén — le lehet mosni. Arra is ügyelnek, hogy sokféle színű borítóvásznat használjanak, nehogy a könyvek a könyvtárban mind egyforma színűek legyenek.

Szintén a decimális szakrendszert használják a Városi Könyvtárban?

— Nem... (kissé elpirul), hanem a Steiner-rendszert, azaz az én rendszeremet. E szerint a könyvvállomány 5 főcsoportra oszlik: I. Szépirodalom, II. Politikai irodalom, III. Természettudomány, IV. Művészeti irodalom, V. Alkalmazott tudományok. Ez a felosztás azután tovább bontható. Minden csoport újabb öt csoportra és így tovább. Ugyhogy a rendszert a legkisebb könyvtár s a legnagyobb is használhatja. A nagyobb könyvtár finomabb osztást használ, a kisebb durvábbat.

Milyen a kerületi könyvtárak kölcsönzési rendszere? Van-e személyi lap?

— Minden olvasó kap egy »Olvasófüzet«-et. (Mint a régi, Szabó Ervin-füzet.) Ebbe a füzetbe az olvasó beírja a kért könyvet. A füzet másik részére kerül a lejáratí bélyegzés, s a könyv címe. A könyvkártya azonban nincs benne a könyvben, mint itt láttam. Itt ugyanis, Önöknél nem tudják megállapítani, melyik könyv van kikölcsönözve. Ez a könyvtárosnak rengeteg szaladgálást jelent. Nálunk, a városi fiókokban a könyv kártyája külön dobozokban van elrendezve, szakok szerint. Ha az olvasó valamit kér, a könyvtáros

megnézi, hogy bent van-e a kártya a dobozban; ha igen, akkor hátramegy a raktárba, ha nem, akkor másikat ajánl. Ha az olvasó kiviszi a könyvet, a kártya a tasakba, majd határidősorrendbe kerül, mint itt is láttam. De fölösleges, hogy a könyvben legyen a kártya. Amikor visszahozzák a könyvet, akkor a kártya ismét a dobozba kerül. Ez jelzi a könyv bentlétét.

Ez valóban kitűnő rendszer! De könyvtárosaink így is panaszkodnak. A kártyák sorbarakása pedig még külön munkát igényel. Több személyzetet...

— Hány könyv forog itt egy évben? (10-es fiók.) Több, mint 130—140.000? S csak hatan dolgoznak? Véleményem szerint meglehetősen kevés. 120.000 kötetes évi forgalom felett 10 könyvtáros dolgozik nálunk és a technikai segédszemélyzet. Hiszen, ha a könyvtárosnak a technikai adminisztrációs dolgokkal is foglalkoznia kell, akkor nem végezhet könyvtáross munkát! Nem igaz? A lényeg: a kölcsönzőmunka. A szovjet tapasztalatok alapján ezért mi is bevezettük az elemző lapot. Minden olvasóról vezetünk. A válogatást pedig »szabad-polcokkal« könnyítjük meg. Minden könyvtárban van szabad válogatási polc. Ezt egyre jobban kiterjesztjük. Pl. a mecklenburgi 20.000 kötetes könyvtár teljesen »szabad-polc« könyvtár. A könyvtárosok a polcok között járkálnak és segítenek az olvasóknak.

Észrevettük, hogy nem tetszett a 10-es fiók gyermekkönyvtára. Berlinben milyenek a gyermekkönyvtárak?

— Három csoportba sorolhatnám őket: 1. Teljesen külön gyermekkönyvtárak, külön teremmel. 2. Külön gyermekkölcsonzési időpont, de nincs külön terem, s végül 3. kiskönyvtárakban együtt van a felnőttekkel. A külön teremmel rendelkező gyermekkönyvtárnál nagyon vigyázunk a külsőre. Szép, kedélyes, vidám külseje legyen a teremnek. Apró olvasóasztalok, székecskék, alacsony pultok, állványok, hogy a gyerekek kényelmesen válogathassanak. Beiratkozásnál minden gyerek kap egy kis képes füzetecskét — ezt a Városi Könyvtár köz-

pontja nyomatta, — amelyből megtanulja a könyvtár használatának szabályait és a könyv helyes kezelését. Ezt Önök-nél nem látom. S kevés a könyv is. Ebben a fiókban, amint hallom, 1.600 gyereknek összesen 3.000 könyve van. Kétségbeejtően kevés. A gyermekkönyvtárakra sokkal nagyobb gondot kell fordítani, elvtársak!

Az előbb úgy értettük, hogy a fiókok csak a legáltalánosabb ismeretterjesztő irodalmat tartják raktáron. Hogyan jutnak az olvasók a ritka tudományos munkákhoz?

— Természetesen a könyvtárközi kölcsönzés útján. Bármelyik fiókban igényel az olvasó egy könyvet, azt másnap már megkaphatja. Erre a célra külön autó áll rendelkezésére a berlini városi könyvtárhálózatnak. Vagyis a külvárosi lakóknak nem kell bevilamosozni a belvárosba, hogy a központba is beiratkozzanak, ha egy fontosabb szakkönyvet akarnak kivenni. Ugyancsak az autó szállítja vissza a könyvet a kölcsönadó fiókknak, vagy a központnak. A központban a folyóiratok fontosabb cikkeiből cikkkatalógust is készítenek. A címfelvételt sokszorosítják, s a fiókknak is küldenek belőlük, hogy ott is legyen cikkkatalógus, s ne kelljen a könyvtárosoknak ezzel külön időt tölteni. A könyvtárközi kölcsönzés egyébként vidéki viszonylatban is kiépült már. Posta útján bonyolítják le az egyes könyvtárak.

Mik az Önök célkitűzései?

— Erre röviden fogok Önnek válaszolni. A mi főcélunk az, hogy Németország legkisebb falvacskájában is hozzájuthasson az érdeklődő olvasó minden könyvhöz, sőt tudjon, értesüljön minden folyóiratcikkéről! A könyvtári munka egyik távolabbi fő célja: a nagyon magasszínvonalú, fejlett könyvtárközi kölcsönzés! Azonkívül az is nagyon fontos, hogy megteremtjük a feltételeit annak, hogy a legkisebb falusi könyvtár is fel legyen szerelve a könyvtár- és a katalógustechnika minden eszközével. Ez már viszont a Könyvtárellátó feladata!...

GYÓRI GYÖRGY